

Nr 32.

Ankom till riksdagens kansli den 2 april 1921 kl. 3 e. m.

Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 30 juni 1920 med vissa föreskrifter i fråga om val av kommunal-, municipal- och stadsfullmäktige samt av landstingsmän samt en inom riksdagen i ämnet väckt motion.

Närvarande: Herrar Larsson i Västerås, Olason, Klefbeck*), Hellberg, Johansson i Kälkebo*), Strömberg, Ljunggren, K. J. Ekman, Reuterskiöld, Modig, Larsén, Magnusson i Tumhult*), Jansson i Edsbäcken, Hallén, Leander, Nilsson i Antnäs, Hansson i Gärda, Olsson i Golvvasta, Karlsson i Vadstena och Pehrsson i Göteborg.

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Till konstitutionsutskottets handläggning hava båda kamrarna hänvisat en av Kungl. Maj:t till riksdagen avlåten proposition, nr 104, med följande

Förslag

till

L a g

om fortsatt tillämpning av lagen den 30 juni 1920 med vissa föreskrifter i fråga om val av kommunal-, municipal- och stadsfullmäktige samt av landstingsmän.

Häri genom förordnas, att lagen den 30 juni 1920 med vissa föreskrifter i fråga om val av kommunal-, municipal- och stadsfullmäktige samt av landstingsmän, vilken lag gäller till den 1 juli 1921, skall äga fortsatt tillämpning till den 1 juli 1922.

Bihang till riksdagens protokoll 1921. 5 saml. 19 häft. (Nr 32.)

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till det propositionen bifogade utdraget av statsrådsprotokollet över socialärenden den 25 februari 1921.

I en inom första kammaren väckt motion, nr 10, har herr *Johansson, Johan Bernhard*, hemställt, »att riksdagen måtte för sin del antaga sådana ändringar och tillägg i vederbörliga förordningar, att de bestämmelser, som återfinnas i lagen den 30 juni 1920 med föreskrifter i fråga om val av kommunal-, municipal- och stadsfullmäktige samt av landstingsmän, måtte ej mindre erhålla fortsatt giltighet, än även tillämpning å val till riksdagens andra kammare».

Beträffande motiveringen får utskottet hänvisa till motionen.

*Utskottets
yttrande.*

De skäl, som i departementschefens yttrande vid förevarande propositions föredragning framlagts, äro enligt utskottets uppfattning övertygande. Det underlättande av de kommunala valen, som 1919 års provisoriska vallag och 1920 års prolongering i huvudsak av densamma åvägabragte, har visat sig vara av betydande värde. Behovet av ifrågavarande stadgande synes, såsom också i länsstyrelsernas av departementschefen åberopade yttranden i allmänhet framhålles, till väsentlig del kvarstå, även sedan den 1920 beslutade nya valdistriktsindelningen genomförts. Några olägenheter av nämnda bestämmelser eller några svårigheter vid deras tillämpning hava icke, såvitt utskottet har sig bekant, visat sig. Utskottet, som alltså är av den uppfattningen, att bestämmelserna i 1920 års provisoriska lag i huvudsak böra erhålla fortsatt giltighet, anser även, i likhet med föredragande departementschefen, att dessa bestämmelser fortfarande böra ha sin plats i särskild lag, och att med frågan om deras inarbetande i kommunallagarna bör anstå, tills den nu pågående utredningen rörande bl. a. frågan om införandet av en särskild kommunal vallag blivit verkställd.

Vad beträffar den tid, för vilken ifrågavarande bestämmelser böra prolongeras, finner utskottet den i propositionen föreslagna begränsningen till den 30 juni 1922 mindre lämplig. För vederbörande kommuner skulle det innebära en avgjord fördel, att det osäkerhetstillstånd, som alltid medföljer ett provisorium, försvinner, och att man erhåller visshet om att de nu använda bestämmelserna tillsvidare bliva gällande. Utskottet, som alltså anser sig böra föreslå, att ifrågavarande bestämmelser utan tidsbegränsning förlängas, vill dock härvid betona, att en sådan prolongering på intet sätt hindrar, att bestämmelserna i fråga, om så finnes lämpligt, inarbetas i en särskild kommunal vallag, om en sådan kommer till stånd, eller i annat fall i kommunallagarna, och ej heller att dessa

bestämmelser i sinom tid helt eller delvis ersättas av andra regler avseende att underlätta valdeltagandet.

Då utskottet föreslår, att 1920 års provisoriska lag utan tidsbegränsning prolangeras, synes den ändring i lagen böra vidtagas, att sista punkten av 3 § borttages. Densamma utgår nämligen från att landstingsmannaval, såsom enligt gällande bestämmelser är fallet, skola förättas den 24 mars. Då emellertid tiden för landstingsmannaval genom lagen den 30 juni 1920, som träder i kraft den 1 januari 1922, ändrats, och före den 1 januari 1922 några landstingsmannaval icke enligt gällande stadganden skola äga rum, bör denna punkt vid en prolangering tillsvidare av lagen utgå. I samband härmed torde hänvisningen i samma 3 § till 1 § böra något modifieras.

Det i motionen I: 10 gjorda förslaget om att bestämmelserna i 1920 års provisoriska lag även skola göras tillämpliga vid val till riksdagens andra kammare kan utskottet icke biträda. Vad beträffar särskilt valets fördelning på flera dagar, skulle en bestämmelse härom tydligen nödvändiggöra en ändring av riksdagsordningens § 17, i vilken innevarande år införts bestämmelse om gemensam valdag; de skäl, som motiverat denna grundlagsbestämmelse, äga emellertid enligt utskottets mening fortfarande full giltighet. I varje fall bör någon ändring i densamma icke vidtagas förrän de nya valrättsbestämmelserna hunnit tillämpas och sådan erfarenhet vunnits, som visar ett uppenbart behov av ändringar i den av motionären föreslagna riktningen.

Utskottet får alltså hemställa,

a) att riksdagen i anledning av förevarande kungl. proposition och motionen I: 10, i vad den avser kommunala val, måtte för sin del antaga följande

Förslag

till

L a g

med vissa föreskrifter i fråga om val av kommunal-, municipal- och stadsfullmäktige samt av landstingsmän.

Häri genom förordnas, att följande skall såsom tillägg till gällande bestämmelser utan hinder av vad lag eller författning innehåller däremot stridande lända till efterrättelse.

1 §.

Val av kommunalfullmäktige skall i kommun, vars invånarantal överstiger 3,000, med de i 3 och 4 §§ angivna undantag utsättas att äga rum å två på varandra följande dagar, av vilka den ena skall vara en söndag.

I sådan kommun varde ock med nyss angivna undantag val för utseende av landstingsmän utsatt att äga rum, förutom å den i § 5 mom. 2 c) i förordningen om landsting den 21 mars 1862 åsyftade dag, jämväl å dagen närmast efter eller, efter vederbörande valförrättares beprövande, närmast före sagda dag.

Är för val, varom ovan sagts, kommun indelad i särskilda val-distrikt, skola stadgandena i denna paragraf i stället äga tillämpning å varje särskilt valdistrikt, vars invånarantal överstiger 3,000.

Föreskrifterna i denna paragraf hava icke, i annat fall än som i 8 § sägs, avseende å köping, som bildar egen kommun.

2 §.

I fall, som i 1 § avses, skall valförrättningen äga rum å vanligt ställe. Endera förrättningsdagen må valet dock äga rum å tillgänglig lokal inom annan del av kommunen eller distriktet, därest valförrättaren med hänsyn till samfärdsförhållandena eller andra orsaker inom kommun eller distrikt prövar detta erforderligt.

3 §.

Utsätter valförrättaren valförrättning att äga rum å annan lokal än den sedvanliga, äge han jämväl, där förhållandena så påkalla, förordna, att valförrättning å lokal, som senare användes, icke skall taga sin början förrän å andra dagen efter nästföregående förrättningsdag, dock att endera förrättningsdagen, på sätt i 1 § stadgas, skall vara en söndag.

4 §.

Där synnerliga skäl därtill äro, må beträffande kommun eller distrikt, som i 1 § avses, valförrättaren utsätta valförrättningen att äga rum jämväl å en påföljande tredje förrättningsdag å tillgänglig lokal inom sådan del av kommunen eller distriktet, där förrättning icke å första eller andra förrättningsdagen skall hållas.

Utsättes valet jämlikt denna paragraf att äga rum jämväl å en tredje förrättningsdag, äga föreskrifterna i 3 § tillämpning.

5 §.

Valman vare oförhindrad att avgiva sin röst, vilken av de för valet utsatta förrättningsdagar han helst önskar, å den för denna dag bestämda lokalen.

6 §.

I den kungörelse, som angående valförrättningen utfärdas, skall tydligt angivas, vilka dagar förrättningen skall hållas samt å vilken lokal förrättningen skall för varje särskild förrättningsdag äga rum. I kungörelsen skall ock meddelas innehållet av 5 § av denna lag.

7 §.

Vad i gällande lag föreskrives om de tider på dagen, under vilka valförrättning, som ovan omförmäls, skall minst fortgå, skall äga tillämpning med avseende å var och en av de dagar, å vilka enligt 1—4 §§ förrättning, som där avses, kommer att äga rum.

Å var särskild valdag skola, sedan valmännen avlämnat sina röster, valkuverten uttagas ur valurnan och öppnade räknas. Sedan därefter i det protokoll, som skall vid förrättningen föras, antecknats antalet valkuvert, inläggas dessa i ett hållfast omslag, som omsorgsfullt förseglas under minst två närvarandes sigill. De sålunda åsatta sigillen skola jämväl i protokollet avtryckas.

Sedan valprotokollet för dagen upplästs och dess riktighet bekräftats av ordföranden och två av de närvarande, avslutas förrättningen för dagen.

För varje förrättningsdag insände ordföranden ofördröjligen till vederbörande myndighet omslaget med valkuverten.

Samtidigt med valkuverten för sista förrättningsdagen insände han samtliga protokoll för valet.

Varje försändelse skall, om allmänna posten därvid anlitas, assureras.

8 §.

På vederbörande valförrättare ankomme att förordna, huruvida den ovan i 1 § stadgade utsträckning av tiden för valförrättning skall äga rum vid val av kommunalfullmäktige eller landstingsmän i köping, som

bildar egen kommun, samt i sådan landskommun eller valdistrikt av landskommun, som icke uppnått ett invånarantal av 3,000.

Finnes sådan utsträckning böra äga rum, skall i tillämpliga delar gälla vad ovan i 2, 3, 5, 6 och 7 §§ stadgas.

Vid val av municipalfullmäktige äge vederbörande valförrättare förordna, att den i 1 § stadgade utsträckning av valet skall äga rum, och gälla i sådant fall i tillämpliga delar vad ovan i 5, 6 och 7 §§ föreskrives.

9 §.

Vid val av stadsfullmäktige eller av landstingsmän i stad äge magistraten eller, där magistrat icke finnes, den för staden särskilt tillsatta styrelse förordna, att valet samtidigt skall äga rum å flera lokaler, avsedda för särskilda delar av staden eller av valkrets i staden.

Magistrat och stadsstyrelse äge även befogenhet att utsträcka val, som i denna paragraf avses, att hållas under två på varandra följande dagar. Förordnar magistraten eller stadsstyrelsen om sådan utsträckning av val, gälle i tillämpliga delar vad ovan i 5 och 6 §§ samt i 7 § första stycket stadgas.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1921.

b) att motionen I: 10, i vad den avser politiska val, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 1 april 1921.

På konstitutionsutskottets vägnar:

VIKTOR LARSSON.

Reservationer:

1) av herr K. J. Ekman, som anför:

Enär varken i Kungl. Maj:ts proposition nr 104 eller i den av herr J. B. Johansson väckta motionen föreslås någon ändring i de bestämmelser, som under de särskilda paragraferna i lagen den 30 juni 1920 innehållas, samt vid sådant förhållande utskottet, enligt min mening,

icke ägt rätt att föreslå i stället för nämnda lag en helt ny lag med delvis ändrat innehåll, har jag icke kunnat biträda utskottets under mom. a) gjorda hemställan utan yrkar,

att riksdagen måtte bifalla det av Kungl. Maj:t i förevarande proposition framlagda förslag till lag om fortsatt tillämpning av lagen den 30 juni 1920 med vissa föreskrifter i fråga om val av kommunal-, municipal- och stadsfullmäktige samt av landstingsmän.

2) av herr *Leander*, som ansett, att val av kommunalfullmäktige och landstingsmän i kommun, vars invånareantal överstiger 3,000, icke ovillkorligen behövde äga rum å två på varandra följande dagar, utan att det även i dylik kommun finge ankomma på vederbörande valförrättare att därom förordna, ifall förhållandena så påkallade.

3) av herr *Reuterskiöld* mot vissa delar av motiveringen.
